

Могућности коришћења веб 2.0 сервиса у руским библиотекама

Ирина Болдирева
Руска државна библиотека у Москви
boldyreva@rsl.ru

Сажетак

Чланак представља анализу примене иновација веб 2.0 као инструмента за стварање имица библиотеке. Разматрају се могућности сервиса, које подстичу интересовање за читање и професионалну комуникацију унутар библиотечно-информационог друштва. Изнети су принципи технологија које омогућавају успешан развој пројеката веб 2.0 у различитим библиотекама.

Кључне речи:

веб 2.0, иновације, Википедија, друштвена мрежа, блог, сервис препорука, имиц библиотека.

У условима настајања информационог друштва и јачања улоге информације као стратешки важног ресурса, изузетно расте значај делатности библиотека у смислу задовољавања и формирања информационих потреба, како код сваког корисника понаособ, тако и код читавог друштва. То повећава захтеве у библиотечно-информационој сфери и претпоставља коришћење нових маркетиншких инструмената, а међу њима и сервиса веб 2.0 (Web 2.0). Са своје стране, компоненте веб 2.0 базирају се на принципима који су основа за увођење иновација у пракси.

Основни принципи технологије веб 2.0

Принцип *колективизма* – сваки пројекат гради велики колектив. Што је више корисника сервиса, то је успешнији његов развој.

Принцип *сарадње* – корисници и програмери се налазе у сталној интеракцији. Процеси коментарисања, редиговања и позајмице су неизбежни за окружење веб 2.0.

Принцип *отворености* – информација објављена у пројекту веб 2.0 је отворена. Предвиђена је могућност коришћења информације и програмског кода и у другим пројектима.

Принцип *гостујиности* – сваки пројекат који се односи на веб 2.0 оријентисан је на привлачење обичног корисника и зато је већина сервиса доступна свима. На пример, да би се генерисао садржај блога, није неопходно знање програмских језика или владање посебним вештинама.

Принцип *сарадње* омогућава да се лако добије одговор од великог аудиторјума корисника.

У данашње време, већина библиотека у целом свету активно имплементира сервисе веб 2.0 како би промовисала услуге, размењивала информације, привлачила

нове кориснике, а такође и комуницирала у оквиру друштвених мрежа. Овде се може говорити о принципу *институционализације*, који омогућава организацијама да саме разрађују своје пројекте. У библиотекарству Русије концепција веб 2.0 постала је централна код професионалних часописа, библиотечких блогова, мејлинг листа, на форумима, конференцијама. Разматрајући све ове иновације, може се открити неколико праваца у коришћењу технологије веб 2.0 у библиотекама.

Википедија – извор за ширење појма библиотека

Најпознатији пројекат веб 2.0 је *Википедија* (*Wikipedia*). Она се пуни актуелним информацијама великом брзином и омогућава сваком кориснику да има приступ најсвежијој информацији. То је један од највише коришћених ресурса информација у наше време. Његов развој дугује захвалност могућности редиговања, уколико се појави нека неправилност, штампарска грешка или грешка у фотографији. На први поглед, променљиви садржај Википедије не даје библиотеци могућност да се укључи у тај процес јер је основни задатак библиотеке – чување: чувати оригиналне текстове и бити гарант оригиналности информација. Али и у овом пројекту библиотека може да узме активно учешће и привуче потенцијалног корисника.

Различити типови библиотека праве своје Викичланке који објављују информације о историјату, фондовима или дају линк на званични сајт. Често се поставља и списак руководилаца библиотеке, а такође и део који открива радну биографију актуелног директора библиотеке. Линкови ка интернет издањима публикација или њиховом објављивању на другим медијима помажу у креирању имица библиотеке као јавне установе. Та-

ко на пример, Руска државна библиотека поставила је у свом Вики-чланку спољни линк ка документарном филму *Руска национална библиотека. Библиотека 21. века*, уз транслитерацију на једном од интернет канала.¹

Успех библиотечког Вики-чланка умногоме зависи од поштовања неколико једноставних правила и поимања Википедија културе.

Структурна једноликост требало би да открије општи циљ Вики-чланка кроз читаву серију срећених одељака.

Неуштрална шачка *ледишћа* је један од стандарда Википедије. Она би требало да одражава непристрасност аутора чланка и да омогућава објективни опис теме Вики-чланка.

Проверљивост подразумева чињеницу да је целокупни материјал преузет из поузданог извора информација. Линкови и фусноте ка оригиналним публикацијама сведоче о веродостојности унетог садржаја.

Одсуство ивичне научне информације. Википедија је информациони ресурс, а не платформа за нову информацију. Зато би сви подаци о истраживањима требало да буду објављени у научним публикацијама пре него што се унесу у Вики-чланак.

Блог као дневник догађаја у библиотеци

Ако говоримо о самоорганизовању професионалне библиотечке заједнице, онда се мора поменути блог као инструмент веб 2.0.

Блог је сајт који представља онлајн дневник у којем се обрнутим хронолошким редом објављују записи (постови). Још једна важна одлика блога је то што они који читају могу да објављују своје коментаре на објаве, што блог чини јединственим интерактивним ресурсом. Блогови могу да се постављају на засебном хостингу или на некој од мрежних блог платформи (Livejournal, Liveinternet и др). Данас на интернету на руском језику има око 100 библиотечких блогова.

Зашто библиотекар користе блог? Пре свега да би привукли кориснике и поделили са њима актуелну информацију. Најупечатљивији примери оријентације ка њима су библиотеке за младе. Оне говоре о конкретним библиотечким услугама и о пројектима библиотеке. Овде се показује непосредна сарадња са младим корисником, који се тако упознаје са новостима и са радом оних одељења библиотеке која га интересују.

Блог се од стандардног сајта разликује по томе што омогућава да се претплатите на вести, не посећујући при том стотине страница и да истовремено пратите најновије догађаје везане за библиотеке. Али ова функција има и повратни ефекат. Уколико се појави нека нова, занимљива публикација, сајт библиотеке обавезно посећују корисници: повећава се коришћење електронских ресурса, расте посећеност сајта, а могуће је привући

пажњу и корисника традиционалних услуга. Блог често служи и као средство комуникације међу библиотека-рима-професионалцима. На том принципу је постављен блог Јекатарине Јефимове *Библиотечки миш*, који је победио на конкурс библиотечких интернет пројеката за 2008. годину. На блогу су представљени првенствено стручни материјали, преводи занимљивих публикација; покрећу се питања и теме за дискусије.

Проблем обуке библиотечког кадра у овладавању вештинама рада на блогovima актуелан је и данас. Прекретница је било одржавање онлајн курсева „Учим да радим на блогу“ из 2009. године, којег су подржали Координациони центар Националног домена интернет мреже (RU) и Руско друштво школских библиотекара. Полазнике из разних градова и села Русије обучавали су предавачи и модератори који су се такође налазили на различитим местима: у Москви, Талину, Мурманску и Пскову. Циљ обуке био је постављање блогова и њихово даље коришћење у библиотечкој и школској пракси. Задачи су били: усвајање сервиса веб 2.0; решавање професионалних проблема повезаних са новим приступом задовољавању потреба корисника помоћу интернет технологије; стварање умреженог друштва библиоблогера. Оваква обука је вршена први пут и зато број оних који су желели да на овакав начин побољшају своју информациону компетентност није био велики. Више од 500 људи се уписало на курс и то не само школски библиотекари, већ и професионалци у дечјим библиотекама, студенти и постдипломци, који се баве проблемом блогова и специјалних сервиса веб 2.0 у сфери библиотекарства. Само је њих 56 добило сертификат о завршеном онлајн курсу.

Библиотеке на друштвеним мрежама

Други сервис који активно користе библиотеке у Русији су друштвене мреже. Најпопуларније мреже су „У контакту“, Фејсбук и Твитер (Facebook, Twitter). Велики број библиотека поставља информације о својим иницијативама и предстојећим догађајима. Читаоци често остављају своје коментаре, који су својеврсни индикатори успеха у датој сфери библиотечког рада (на пример при постављању изложби). Такве друштвене мреже доприносе развоју културе читања и интерактивном односу самих читалаца. Интерперсонална веза међу учесницима остварује се кроз сервис унутрашње поште и тренутне размене саопштења. Отворени облик групне комуникације у друштвеним мрежама су тематски форуми. Тако на Livejournal² постоји много група за размену информација о свету књига: „Моје омиљене књиге“, „О књигама“, „Књижевност и читање“, „Дискутујмо о књигама“ и др. Одговори се пишу свакодневним језиком и садрже субјективну оцену дела, која може да заинтересује потенцијалног читаоца. Занимљив комуникацио-

¹ *Российская национальная библиотека*, <http://ru.wikipedia.org/wiki> (преузето 27. 10. 2010).

² *Livejournal*, <http://www.livejournal.ru/> (преузето 10. 11. 2010).

ни ресурс је и форум „Читање на порталу Library.ru”³. Он укључује више од 60 постова. Тематика популарних постова сведочи о потреби да људи размењују мишљење о књигама, да читају критике о класичној и савременој књижевности, да добијају препоруке у складу са својим читалачким потребама. Овај форум излази изван оквира чисто књижевног. Корисници мреже, издавачи и библиотекарски разматрају савремене тенденције у библиотекарству и књижевности у културном животу Русије.

Важан елемент у управљању знањем и фактор формирања јавног мњења су развијени сервис за препоруку. Један од најбољих примера је и сервис Imhonet⁴. Основан је са идејом да корисник поставља опис књиге коју је прочитао (или је већ постављен пре њега) и даје оцену од 1 до 10. После унетих више од 30 оцена, сајт може самостално да уради прогнозу: какав ће бити однос корисника и према другим књигама. Таква прогноза се ради на основу оцена других корисника којима су се такође свиђале (или им се нису свиђале) те књиге. Зато, што више људи учествује у сервису и што чешће сам корисник оцењује књигу, то ће тачнија бити прогноза и могуће препоруке.

Предност сервиса за препоручивање је у томе што они помажу запосленима у библиотеци који раде на

пословима набавке грађе да предвиде која ће врста литературе бити тражена, да саставе предрачуне засноване на математичким формулама. Овај сервис има све предуслове да постане један од инструмената формирања језгра основног и помоћног фонда библиотеке.

У чланку је описана примена само неких сервиса веб 2.0 из целокупне технологије која се користи у светској библиотечкој пракси. Ту још спадају и сервис за чување, систематизацију знања и комбиновано коришћење производа појединих корисника и репозиторијума као што су Фликр, Јутјуб, Делицио (Flickr, You Tube, del.icio.us) и други. Сервиси тренутних саопштења, који помажу у процесу трагања за информацијама такође су популарни међу корисницима библиотека. Често се традиционални сервис сукобљавају са виртуелним зато што ови последњи имају некакав полушалтив карактер. Ипак, би руске библиотеке требало да поклоне више пажње сталном технолошком развоју, како би се искористили најразноврснији начини комуникације са корисницима. Тако ће библиотекарски, захваљујући сервисима веб 2.0 добити шансу да поправе свој имиџ информациононих консултаната (оних који пружају информације) и да дају библиотеци статус установе која омогућава високи ниво информационих и техничких услуга.

³ Форум Чтение, <http://www.library.ru/forum/forum.php> (преузето 10. 11. 2010).

⁴ Имхонет, <http://imhonet.ru> (преузето 10. 11. 2010).

превела с руског Гордана Стевић

Литература

1. Матвеева, И.Ю. „Сетевой дневник читателя”. *Современная библиотека* 2 (2010): 86-95.
2. Pressley, Lauren and Carolyn J. McCallum. “Putting the Library in Wikipedia”. Online. September/October 2008. http://www.infotoday.com/online/sep08/Pressley_McCallum.shtml (преузето 10. 11. 2010).
3. Шибаева, Е.А. „Иновации Web 2.0 в библиотеках,” (доклад, представленный на 23-й Ежегодной сессии Конференции РБА, Ульяновск, 18-23 мая 2008 г.).
4. Шишкин, Ю.В. „Технологии Web 2.0 как инструмент формирования современного имиджа библиотеки”. *Библиошкеведение* 3: 45-50.

Possibilities of Using Web 2.0 Services in Russian Libraries

Abstract

This paper presents the analysis of implications arising from the Web 2.0 innovations as a tool for creating a library image, and considers possibilities of the services which encourage readers interests and professional communication inside library and information community. Principles of technologies that enable the successful development of Web 2.0 projects in different libraries are introduced in this work.

Key words:

Web 2.0, innovations, Wikipedia, social network, blog, recommended book service, library image.

Примљено: 18. новембра 2010.

Прихваћено за објављивање: 10. фебруара 2011.